

Kabjad, kontsad ja kaheksakümmend paari ühesuguseid kingi

TEKST LILIAN URBA

FOTOD HEIKKI LEIS

Vanemaise lavalaudadelt käib igal hooajal üle sadu ja sadu kingipaare. Mõned neist on eriskummalised ja just konkreetse lavastuse jaoks soetatud, teised on dekoratsiooniosakond Uuskasutuskeskuse sooduspäevadelt või kirbukalt toonud, mõned paarid on annetanud teatrikülastajad. Kõikide nendega tegeleb igapäevaselt Vanemaise teatris oma kingsepp. Internetiavarustes sobrades ei leia teatrikingsepa töö kohta eriti mingit teavet ja seda huvitavam on uurida, kuidas on **Toomas Vihermäe** Vanemaisesse jõudnud. Kohtumegi temaga ühel varasuvisel kolmapäeval, mil meie jutuajamise käigus saavad nii muuseas korda tehtud ka mõned kingapaarid.

Võib-olla tuleb paljudele üllatusena, et Eestis kingsepaks kusagil ametikoolis õppida ei saagi. Nii oli Toomaski algul hoopis teise eriala inimene ja õppis Tartu kutsehariduskoolis rätsepaks. Kooli lõpetamiseks vajalikku talvemantlit ta nüüd enam otsast lõpuni teha ei oska, ent väiksemate õmblustöödega saab siiani hakkama.

Kui kutsehariduskoolis oli vaja praktikakohta leida, siis Vanemuine ja teatritöö tundus põneva valikuna, seda peamiselt töö hulga ja mitmekesisuse tõttu. Praktika läks hästi ja nii pakutigi Toomasele kooli lõpetamisel Vanemaises Ruth Rehme-Rähni operatsioonist taastumise ajaks ajutist töökohta rätsepana. Muide, huvilised võivad tänini kostüümilaenutusest laenata Toomase

lühikese rätsepakarjääri ajal õmmeldud Unemati siniseruudulist kostüümi.

Juhuste kokkulangevuse tõttu oli tollane kingsepp just Vanemuisest lahkumas ja Ruthi tööle naastes pakutigi Toomasele hoopis seda ametikohta. Mõte tundus sümpaatne, sest teatritöö ja -valdkond paelusid endiselt, aga kingsepast tööst endast ei teanud Toomas tol ajal midagi. Teatris aga lahendamatuid probleeme teatavasti ei ole: nii veetiski tulevane Vanemaise kingsepp kõigepealt paar nädalat praktilal Estonia teatri ametivenna juures ja siis töövarjuna nüüdseks suletud „Jakobi jalatsis“ kurttumma kingsepa õpipoisina. Viimase kohta hoiatati, et ta olevat väga keeruline inimene. „Meil oli seevastu lihtne

Olen veetnud pool päeva, sääre küljes nõõpnõelad, et mitte näitlejaid jalanõude loomise algprotsessis välja kutsuda.

ja normaalne. Suhtlesime ahvi tasandil. Tema näitas ette, mina tegin järele,” muheleb Toomas. Kingsepaamet sai selgeks ja Toomasel on praegu seks käsil seitsmes hooaeg Vanemuise ridades.

Tüüpilist tööpäeva Vanemuise kingsepal ei ole, ent laias laastus võib teatri kingsepatöö jagada kaheks: tavapärase kingade parandamine ühelt poolt ja teiselt uute lavastuste tarbeks jalavarjude muutmise ja täiustamine. Toomas proovib küll mahutada oma tööd klassikalise kaheksatunnise tööpäeva sisse, kuid paari lavastuse puhul aastas tuleb ikka ka ületunde teha, seda vahel lavastaja ootamatute plaanimuutuste tõttu, vahel aga jookseb iseenda ajaplaneerimine kokku.

„Päevad on kõik erinevad. Mõnel päeval tead täpselt, mis eelmisel päeval pooleli jäi, ja siis oskad oma aega selle järgi arvestada. Teisel päeval võib keegi tulla mõne hullumeelse ideega, mis katsetamist vajab, ja siis on tööpäev hoopis teistsugune. Rutiini ei ole,” ütleb ta.

Tallaliimimise ja kontsade uuendamise kõrg-hooaeg on peamiselt kevadel ja varasuvel teatrihooaja lõpus, mil kingsepatuppa tuuakse kastide ja kastide viisi jalanõusid, mis kõik enne uue hooaja algust parandust vajavad. Mõnda paari saab parandada kümneid kordi ja kingad on ikka veel kasutatavad, mõned teised tuleb juba esimese hooaja lõpus minema visata.

„See kõik sõltub materjalist. Nahk on hea, see ei kooru ja kingad on vastupidavamad. Need tänapäeva hiinakad aga ei kannata tihti esimest liimimistki välja, materjalid ei haaku ja kingad lähevad vormist välja. Lisaks on tänapäeva kingadel väga kehvasti tehtud kontsad. Ükskord läksid näitlejanna kontsad katki pärast mõned korrad kasutust peale esietendust ja selgus, et need on

tehtud 3D-printeriga ning seest täiesti õõnsad. Siis saime puusepaga kingadele uued kontsad ehitada,” selgitab Toomas.

Lavastuste tarbeks kingade sobivaks tegemine võib kätkeada nii lihtsamaid töid, kus kingapaarile vaja ajastutruu lisand peale kleepida või libisemisvastased tallad kinnitada, kui ka keerulisemaid ettevõtmisi. Sügisel esietenduva muusikali „Kinky Boots ehk Kirglikud kontsad“ jaoks tuleb näiteks kõik eest nõõritavad kontsa-saapad teha ümber nii, et kinnitused on taga. Kevadel välja tulnud ooperi „Turandot“ puhul läks Toomas aga appi dekoraatoritele ja nii said endale uue värvikuue 80 paari jalanõusid.

„Üldiselt ongi meil meeskonnatöö kostüümi-dekoraatoritega. Mõnda kingapaari teeme viis korda ringi, et saada õige variant – katsetame, katsetame ja katsetame. Mul on õnneks jalanumber 45, Ivika (kostüümiala assistent) saab jalanõusid minu peal testida. Olen veetnud pool päeva, sääre küljes nõõpnõelad, et mitte näitlejaid jalanõude loomise algprotsessis välja kutsuda. Ja samas on vahel väga mõnus ka lihtsalt nädal aega järjest üksi kingataldu liimida,” räägib ta.

Huvitava katse ja eksituse projektina toob Toomas välja ka algul muusikali „Kaunitar ja koletis“ tarbeks tehtud Koletise kabjad, mida praegu näeb Reimo Sagori jalas lavastuses „Sada grammi taevasina“. Ka siin tehti taas meeskonnatööd: kingsepalt tulid tavalised meeste kingad, mida muudeti selliselt, et need saaks panna puusepa tehtud vineerplatvormi peale, ning mille dekoratsiooniosakond siis lõpuks riide ja karvade kattis.

Ainsad jalanõud, mis Toomas algusest lõpuni ise valmis on teinud, pärinevad kunagisest suvelavastusest „Roosi nimi“. Lavastaja

Kingsepp Toomas oma kuningriigis.

nägemuses kandsid mungad jalavarje, mis näevad välja võimalikult vaesed, lohvakad ja vormitud, ent kaubandusvõrgus selliseid ei leidunud. Järelikult tuli need ise valmistada. Ka siin oli vaja palju katsetada, et kinganinad just õige ja ümara kujuga oleksid ning paelad hästi hoiaksid, aga lõpptulemuseks olid väga kvaliteetsed nahksandaalid, mida saaks kanda ka iga päev tänaval.

Balletisusse ja varvaskingi kingsepatuas üldiselt ei parandata, kuid ka seal on mõned erandid. Nii käib Toomase juures baleriine, kes soovivad varvaskingade sisetaldu vahetada. Aga see on pigem erand.

Kingsepatöö pahupoolena toob ta välja, et pidevas liimiaurus viibimine võib vahel päris rängalt mõjuda. Muudkui liimid ja liimid ning tuigerdad siis aurava pea ja häguse silmavaatega koju. Vahel juhtub ka nii, et kui keset suurt liimimisprotsessi keegi mõne uue ideega tuleb, siis peab seda järgmisel päeval üle küsima, sest pea lihtsalt ei pea sellises olukorras infot kinni.

Aga milliseid kingi kingsepale endale meeldib kanda? Jutuajamise hetkel on tal jalas tavalised mustad Crocsid. „Ma stiili eriti taga ei aja, olen pigem mugavuse ja heade materjalide peal väljas. Külmemal ajal kannan militaar- ja matkasaapaid, suvel tavalisi kosse, kingakandja ma kindlasti ei ole. Kuigi siin mõnes lavastuses on tulnud ette ka kingi, mis mul endalgi kodus võiks olla.“

Teatritööst üle jäävat aega veedab Toomas võimaluse korral vabas õhus. „Kuna mul siin aknaid ei ole, siis proovin võimalikult palju aega veeta looduses ja oma Otepää maakodus, samuti olen aastaid tegus kaitseliitlane ning viimase paari-kolme aasta jooksul pole puudunud üheltki õppuselt. Õnneks ollakse Vanemuises mu ärakäimiste suhtes väga mõistvad ja nii saan oma töö ja hobi kenasti ühendada ohvreid toomata,“ lausub ta. „Proovin vaikselt mitte ära unustada ka oma rätsepaametit, nii mõnigi kaitseliitlane on oma vormile saanud lisataskud või plaadikandja parandatud.“